

Toponymum Kandia – svedok histórie

MÁRIA BELÁKOVÁ

The Toponym ‘Kandia’: Historical Evidence

DOI: <https://doi.org/10.54937/kd.2022.13.1.28-44>

ABSTRACT: This study deals with the unstandardized urbanonym ‘Kandia’ and its variants ‘Kandije’, ‘Kandija’ and the only standardized form ‘Kandijská’ Street. The toponym is analysed from various aspects: 1. the geographical distribution; 2. the historical mentions; 3. the method of importing the name by the other ethnic groups (for example Italians, Greeks, Hungarians, Croats) to Slovakia; 4. the motivation and situation by the nominating process; 5. the etymology. The exonym ‘Kandie’ is geographically distributed in the Slavic countries, such as in Croatia (Dalmatia), Bosnia and Herzegovina, but mainly in Greece and Italy. In a different phonological structure, the name also occurs in Arab countries. The distribution in Slovakia, Czech Republic and Hungary is not so frequent, hence it could signal the influence of foreign language and ethnicity. Therefore, the research of ‘Kandia’s’ etymology and its motivation are based on the foreign language area. The study takes into account the influence of Greek, Italian and its dialects, Croatian and its dialects and Arabic. It compares these influences with the domestic vocabulary. The main aim of this study is to open a discussion about the urbanonym ‘Kandia’, not to come to a clear conclusion.

Keywords: Kandije, Candia, toponym, urbanonym, exonym, Croats, etymology

Úvod

Urbanonymá, ako vlastné mená označujúce sídelné a nesídelné objekty v rámci obcí/miest, sú z historicko-jazykovedného, ale i kultúrno-spoločenského aspektu dôležitými svedkami vývinu miest. Poukazujú na sociálne, náboženské, kultúrne, národnostné či etnické zloženie obyvateľstva. Svedčia o migračných vplyvoch, medzikultúrnych vzťahoch a schopnosti jazyka vyrovnávať sa s interlingválnou situáciou. Skúmanie propriálnej sféry si vyžaduje súčinnosť viacerých odborov a komplexný pohľad. O nevyhnutnosti medziodborovej komunikácie nás presvedčilo aj toponymum *Kandija* a jeho variantné podoby *Kandije*, *Kandijská ulica* a pod. Urbanonymum zaujalo našu pozornosť vzhľadom na svoj nejasný, nedomáci pôvod, vyvolávajúci viacero otázok. Vzhľadom na exonymický charakter urbanonyma sa nám dosiaľ nepodarilo uspokojivo určiť jeho pôvod, preto využívame „nelingvistický“ priestor na otvorenie medziodborovej diskusie, ktorá by mohla napomôcť k jeho hlbšiemu objasneniu. Pri analýze názvu uvažujeme v niekoľkých rovinách: 1. geografický pôvod názvu; 2. historicky doložený výskyt; 3. spôsob importu; 4. etymológia; 5. relačný objekt (aké objekty sa názvom pomenúvajú). Ako sme však

naznačili vyššie, štúdia prináša čiastkové zistenia, ktoré môžu slúžiť ako báza pre ďalšie skúmanie danej problematiky.

Výskyt toponyma Kandie/Kandije

Napriek tomu, že frekvencia terénneho názvu *Kandie* je v slovenskom toponomastikone nízka (rovnako tak aj v okolitých krajinách), jeho distribúciu evidujeme na širšom území (prevažne však západné a juhozápadné Slovensko). Štandardizovanú podobu má dosiaľ jediné urbanonymum – *Kandijská ulica* v obci Voderady (od r. 2020; porovnaj aj Valentová¹), ostatné názvy sú neštandardizované.² Viaceré zo zmienok už nie sú dohľadateľné ani v mapových zdrojoch, ani v teréne, sú iba zdokumentované ako živé názvy z minulého storočia v *Kartotéke terénnych názvov Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra* v Bratislave. Napríklad doložené hydronymum *Kandija* (rybník v katastrálnom území obce Dolné Saliby) by mohlo evokovať, že názov pôvodne označoval vodnú plochu, a teda sa vymyká spomedzi ostatných dostupných zmienok, ktoré sa vzťahujú na urbanonymá. A. Bognár³ však v príspevku *A tanyanevekról* v pracovnej mape vyznačil lokalitu *Kandija* ako pole (dnes lokalita *Želiarske zeme*⁴) a porovnaním so staršími mapovými materiálmi sme zistili, že sa tu rybník v minulosti nenachádzal. Hydronymum *Kandija* teda vzniklo transonymizáciou – prenesením z chotárneho názvu. V povedomí obyvateľov už chotárny názov nefiguruje, známe je iba hydronymum. Rovnakú slovtvornú štruktúru majú aj urbanonymá v obciach Voderady a Slovenská Nová Ves,⁵ no v plurálovej podobe *Kandije*. O *Kandiách* v českej toponymii sa zmieňuje L. Olivová – Nezbedová,⁶ a to v súvislosti s českými exonymami motivovanými vojnovými udalosťami. Autorka⁷ uvádza tri toponymá: 1. názov miestnej časti *Kandie* (katastrálne územie Městec Králové), 2. terénne názvy *Kandie* a 3. *U Kandie*⁸ (bez uvedenia miesta a výkladu). Pri miestnej časti *Kandie* dokladá autorka ľudovú etymológiu motivovanú starším pomenovaním ostrova Kréta – *Candia*, a súvisiacu so „*starousedlíkem, který se vypravil na Krétu (Kandii)*“. Súhlasíme pritom s autorkiným tvrdením, že „*tyto ... názvy patrně nemají žádnou souvislost s povstáním na Krétě...*“⁹ Autorka sa v štúdiu nezmieňuje o urbanonyme *Kandie/Kandia* (Brno-Líšeň), zachytenom na II. vojenskom mapovaní v 19. storočí v podobe *Candia W. H.* (hostinec alebo strážna

¹ VALENTOVÁ, Iveta. O názve Kandia a adjektíve kandijský. In *Kultúra slova*, 2020, roč. 54, č. 2, s. 85 – 92. Autorka uvádza sumár viacerých názvov, v štúdiu sme venovali pozornosť iba vybranej vzorke.

² Keďže ide o súbor neštandardizovaných toponým, pripúšťame, že na Slovensku sa môže nachádzať viac variantov tohto názvu. Daná problematika by si vyžadovala systematickejší výskum.

³ BOGNÁR, András. *A tanyanevekról*. In *Névtani értesítő* 8. Budapest; 1983, s. 30.

⁴ Vedľa poľa sa nachádza Mrchovisko, čo svedčí o okrajovej pozícii lokality, aj vzhľadom na obec.

⁵ O ďalších terénnych názvoch sa zmieňuje aj VALENTOVÁ, O názve Kandia a adjektíve kandijský, s. 85 – 87. Z toho dôvodu na tomto mieste neuvádzame celý dostupný súbor toponým Kandia.

⁶ OLIVOVÁ – NEZBEDOVÁ, Libuše. Pomístní jména a jména místních částí v Čechách vzniklá z českých exonym spjatých s válečnými událostmi. In DAVID, Jaroslav – ČORNEJOVÁ, Michaela – HARVALÍK, Milan (eds.). *Mnohotvárnost a specifičnost onomastiky. IV. česká onomastická konference (konaná 15. – 17. září 2009, Ostrava). Zborník príspevkov*. Ostrava : Ostravská univerzita, 2010, s. 389.

⁷ OLIVOVÁ – NEZBEDOVÁ, Pomístní jména a jména místních částí v Čechách, s. 391.

⁸ Môže ísť o názov *U Kandie* v obci Pečky.

⁹ OLIVOVÁ – NEZBEDOVÁ, Pomístní jména a jména místních částí v Čechách, s. 391.

budova),¹⁰ na cisárskych povinných odtlačkoch z rokov 1824 – 1836 *Gandia*¹¹ a na štátnych mapách odvodených v mierke 1 : 5 000 *U Kandie*.¹² Osadu *Kandia* (samota pri Brne a Plaňanoch) v Českej republike uvádza aj Kottov slovník¹³ v súvislosti s ustáleným pomenovaním „*býti v Kandii = v kaši, nesnáží*“. Daný frazeologizmus je možné sémanticky spájať s kandijskou vojnou a predpokladať, že vznikol v čase spomínanej vojny.

V maďarskom prostredí sa tento názov uvádza v Kissovom etymologickom slovníku¹⁴ ako hydronymum *Kandijský potok (Kandijai-patak¹⁵)*, predtým Sárd. Hydronymum sa aktuálne vyskytuje v Zalianskej župe v podobe *Kandia-patak¹⁶* alebo *Belsősárd*. Ostatné zmienky, ktoré sme v maďarskej literatúre našli, označujú priamo ostrov Krétu, napríklad v maďarskom preklade tureckej kroniky J. Blaskovicsa¹⁷ *Tárih-i Ungürüsz¹⁸* v podobe *Kandija*, teda z hľadiska hláskoslovnej štruktúry slova v totožnej podobe so skúmanými toponymami.

Najfrekvencovanejší výskyt *Kandií* sme zaznamenali v južnoslovanských krajinách (Chorvátsko, Bosna a Hercegovina, Slovinsko). V Slovinsku v obci *Novo Mesto* sa nachádza mestská časť *Kandia*, k nej prislúchajúci *Kandijski most*, *Kandijska cesta* a označenia budov, prípadne verejných priestranstiev: parkovisko *Kandija*, pekáreň *Kandija*, zastávka *Novo Mesto Kandija*, Merkator Market *Kandija* a iné. Rovnako nachádzame *Kandiju* (obec) v Bosne a Hercegovine, v lokalite *Mali Lošinj*, záliv *Kandija* v Chorvátsku. Názov zachytáva aj *Hrvatski enciklopedijski rječnik¹⁹* ako *Kandija* označujúca Krétu. P. Skok²⁰ z hľadiska výskytu hodnotí terénny názov ako najčastejší v Dalmácii. V Chorvátsku je početne doložené aj priezvisko *Kandija* (napríklad zomrelý hádzanársky tréner *Vinko Kandija*) či *Kandijaš*.

V neslovanskom priestore sa početné terénne názvy nachádzajú v Grécku a v Taliansku. V Grécku možno spomenúť napríklad obec *Κάντια* (starší názov *Κάνδια*)

¹⁰ Kartografický materiál. [online]. Dostupné na internete: <<https://sk.mapy.cz/19stoleti?x=16.7044768&y=49.1894776&z=15&source=area&id=23864>> [11. 12. 2020].

¹¹ Kartografický materiál. [online]. Dostupné na internete: <<https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>> [11. 12. 2020].

¹² Pozri poznámku č. 11.

¹³ KOTT, František Štefan. *Česko-nemecký slovník Fr. Št. Kotta. Zv. 6*. [online]. Praha : Ústav pro jazyk český. Akademie věd ČR, 2011, s. 560. Dostupné na internete: <<http://kott.ujc.cas.cz/index.php?vstup=&zpusob=seznam&Vyber=1000&Zobrazeni=V&popis=&heslo=&hledat=&Strana=101>> [8. 10. 2020].

¹⁴ KISS, Lajos. *Földrajzi nevek etimológiái szótára. I. kötet. A – K*. Budapest : Akadémiai kiadó, 1988, s. 192.

¹⁵ Autor čerpá hydronymum z publikácie: VÉGH, József et al. *Zala megye földrajzi nevei*. Zalaegerszeg : Zala Megye Tanácsának Végrehajtó Bizottsága, 1964.

¹⁶ Pozri aj mapy. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.google.com/maps/place/Bels%C5%91s%C3%A1rd,+8978+Ma%C4%8Farsko/@46.6231748,16.4581417,15.5z/data=!4m5!3m4!1s0x-476f34809dc89f71:0xf7b6c37ac4731f87!8m2!3d46.6424785!4d16.4722491>> [10. 12. 2020].

¹⁷ BLASKOVICS, József. *A magyarok története. Tárihi Ungürüsz Madzsar Tárihi*. [online]. Cleveland : Classic Printing Corporation, 1988, s. 277. Dostupné na internete: <<https://www.academia.edu/9594731/A-MAGYAROK-T%C3%96RT%C3%89NETE-T%C3%A1rih-i-%C3%9Cng%C3%BCr%C3%BCsz>> [5. 1. 2021].

¹⁸ Turecký preklad z pôvodnej *Chronica Hungarorum* od J. Thurócziho (r. 1488) urobil Mahmúd Terdzüman. Tento preklad následne preložil do maďarčiny Gyula Geönczeöl, J. Blaskovics doplnil preklad komentármi.

¹⁹ JOJIĆ, Ljiljana – MATASOVIĆ Ranko. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb : Novi Liber, 2002, s. 55.

²⁰ SKOK, Petar. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika II*. Zagreb : JAZU, 1971 – 1976, s. 87.

v prefektúre Argolida pri meste Nafplio,²¹ kde sa po vzniku gréckeho štátu usadili utečenci z Kréty, obyvatelia *Kandie*. Po usadlíkoch tu dodnes zostala *Kandijská veža* (Πύργος Κάντιας; Κάντιας = adjektívum kantijský²²) so zachovaným názvom. V danom regióne sa nachádza *Candia Beach* (v taliančine Spiaggia di Kantia) a *Kandia's Resort*.²³ Grafická podoba názvu je rozkolísaná, no starší je zápis Κάνδια. Archaickejšiu podobu dokladuje aj nápis ΚΑΝΔΙΑ vytesaný do skaly jaskyne v lokalite Atlid²⁴ v Palestíne, o ktorom sa ako o veľmi starom gréckom nápis zmienu biblický archeológ Johann Martin Augustin Scholz v diele z roku 1822 *Reise In Die Gegend Zwischen...*²⁵: „*Sie ist für die griechische paleographische sehr mertwürdig. Es sind an den beiden seitenwänden in den fels griechische inschriften eingegraben, die sehr alt sind.*“²⁶ Palestínski Židia boli v danej lokalite v 3. storočí pod nadvládou Grékov, vplyvom silnej helenizácie a gréckej ortodoxnej cirkvi. Zaujímavosťou však pritom je, že Gréci v čase helenizácie názov ΚΑΝΔΙΑ na označenie Kréty (o tom nižšie) nepoužívali, nazývali ju Heraklion. Etymón *kandia* sa nenachádza ani v starších gréckych slovníkoch. Otázok, ktoré v súvislosti s vytesaným názvom ΚΑΝΔΙΑ vyvstávajú, je viacero: Aký starý je nápis? Do akej miery označuje Krétu, resp. iný objekt? Aký je dôvod jeho zachytenia na stenu jaskyne? Ide azda o zápis pútnikov do Svätej Zeme?

V Grécku je okrem terénneho názvu frekventované aj priezvisko *Kantis*,²⁷ ktoré sa objavuje aj v Spojenom Kráľovstve. V severozápadnej časti Londýna sa nachádza *Kentish town*²⁸ motivované pôvodom usadlíkov – „person from Kent“ = *Kantis*. *Kantis* ako terénny názov je zdokumentovaný aj pri Geory Rift Valley blízko Nairobi a tiež vo Fínsku (v názvoch reštaurácií), Francúzsku (reštaurácia, realitná kancelária), Bulharsku (názov obchodu), Rodose. Názov môže súvisieť s apelatívom *kantis*, čo je minulé čas od latinského *kanti* vo význame „spievať“. Z neho potom vzniklo aj istrijské nárečové slovo *kanta/konta* vo význame pieseň. Etymologickú súvislosť s urbanonymom *Kandije* v tomto prípade nepredpokladáme.

Pomerne často je doložené toponymum aj v Taliansku, napr. obec *Candia Lomellina* (v dialekte lomellino ako Chéndia), *Candia Canavese* (v jazyku piemontese ako Cangia) či *Candia di Ancona* (časť obce Ancona). Pri názve *Candia Canavese*

²¹ Mesto bolo v 13. storočí, rovnako ako aj Cyprus, pod nadvládou Benátskej republiky (Napoli di Romania), ktorá si tu v 15. storočí postavila hrad s pevnosťou. V roku 1540 ho dobyli Turci a stalo sa hlavným mestom Peloponézu.

²² Často používaný aj v podobe Kantias.

²³ Uvádzame podoby vo viacerých jazykoch, aby vynikla variantnosť a alternácie.

²⁴ Miesto sa nachádza niekde medzi Gazou a Kesrouanom.

²⁵ SCHOLZ, Johann Martin Augustin. *Reise In Die Gegend Zwischen Alexandrien Und Parätonium, Die Lybische Wüste, Siwa, Egypten, Palästina Und Syrien, In Den Jahren 1820 Und 1821*. [online]. Leipzig und Sorau : Friedrich Fleischer, 1822, s. 152. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=YrgTAAAAQAAJ&pg=PA152&lpg=PA152&dq=k%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%B1&source=bl&ots=1GWAm2P0mv&sig=ACfU3U3h3F43dXb4em5sMcTSBnRh3g3_5Q&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwTj35XsyeHuAhVRqxoKHcBzDVUQ6AEwA3oECAQQAg#v=onepage&q=k%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%B1&f=false> [10. 5. 2021].

²⁶ Text sme pretranskribovali zo švabachu.

²⁷ Zo všetkých krajín je zastúpené v najvyššej miere.

²⁸ Dostupné na internete: <<https://www.houseofnames.com/>> [8. 12. 2020].

sa *Dizionario dei nomi geografici italiani*²⁹ zmiňuje o staršej podobe *Candia* (od 12. storočia) a novšej *Candida*, ktorá mohla vzniknúť zlúčením latinského ženského mena *Candida* a pôvodného osadného názvu. Podľa I. Víga³⁰ je podoba *Candia* dialektovou podobou. Tento názor potvrdzujú aj názory iných odborníkov, o ktorých sa opierame nižšie. Rovnako časté ako v Grécku sú aj priezviská, napr. S. S. *Candia* Galeano (futbalista), Marcello *Candia* (misionár), Guilia Grisi *de Candia* (sopranistka), Rita *de Candia* (umelkyňa), Pedro *de Candia* (Pietro *de Cândia*; konkvistádor, narodený v roku 1485 na Kréte). Posledné tri mená majú charakter prídومku „de“ indikujúceho motiváciu osadným názvom.³¹ Prívlastkom *di Candia* sa označoval aj šľachtický rod zo Savojska. Ojedinele sa v Taliansku vyskytlo i chrématonymum (názov toskánskeho vína) *Candia dei Colli Aquani* z oblasti *Candia*.

Za ojedinelý považujeme názov *Kandiyohi county* (mesto i okres) v Minnesote (USA), ktorého hláskoslovná štruktúra pripomína urbanonymum *Kandije*, no sémanticky s ním nesúvisí. Názov *Kandiyohi* podľa H. Ganetta³² vznikol zo siuxského apelatíva *kandi* („buffalo fish“; lat. *Ictiobus cyprinellus*) a *ohi* („arrive in“; pochádzajúci), teda „odkiaľ pochádza ryba *Ictiobus*“. V USA je však početne doložené antroponymum *Candia* v podobe priezviska i krstného mena, v mužskej i ženskej nominácii. Najpočetnejšie je antroponymum používané v Grécku, v podobe *Candida* či *Kantis*. O apelatívne *candida* sa vyjadrujú M. Cortelazzo a P. Zolli³³ ako o do benátsčiny prevzaté podobe talianskeho, v literárnej podobe používaného, ženského prídavného mena. Toto apelatívum sa podľa autorov v bežnej reči nepoužívalo, možno ho hodnotiť ako knižný výraz, ktorý prešiel do taliančiny z písaných diel. Benátska podoba *Candia* by potom súvisela s významom biely, snehobiely (latinsky *candid*; *Candida*), čo by sčasti vysvetľovalo etymológiu názvu Kréty. Terénny názov *Candie*, *Candia* je zároveň historickým označením ostrova Kréta. Staršie označenie nachádzame najmä v zahraničnej literatúre, v domácej sme dosiaľ zmienky *Kandia* nezaznamenali. Ako príklad možno spomenúť Csorbovu publikáciu *Szerb (Horvát) és Magyar Nyelvű Történelmi Művek Tulajdonnév*,³⁴ v ktorej autor uvádza toponymum *Kandija* ako synonymné s pomenovaním ostrova Kréta, starším pomenovaním *Candia*, a tiež mestom Iraklion. Názov *Candia* označoval jednak mesto Heraklion, jednak jednu zo štyroch častí Kréty a jednak celý ostrov. V súvislosti s polyonymiou sme zaregistrovali viacero podôb, a to prevažne na starých histo-

²⁹ GASCA QUEIRAZZA, Guiliano. *Dizionario dei nomi geografici italiani*. Milano : Editori associati; Torino : UTET, 1992, s. 91.

³⁰ Informácia pochádzajúca z osobnej komunikácie.

³¹ K informácii o najvyššom výskyte mena. [online]. Dostupné na internete: <[https://it.wikipedia.org/wiki/Candia_\(disambigua\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Candia_(disambigua))> [9. 2. 2021].

³² GANETT, Henry. *The Origin of Certain Place Names in the United States*. [online]. Washington : Government Printing Office, 1905, s. 172. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=9V1IAAAAMAAJ&pg=PA172&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false> [8. 12. 2020].

³³ CORTELAZZO, Manlio - ZOLLI, Paolo. *Dizionario etimologico della lingua italiana*. Seconda edizione in volume unico. Bologna : Zanichelli, 1999, s. 285.

³⁴ CSORBA, Béla. Szerb (Horvát) és Magyar nyelvű történelmi művek tulajdonnév-használatának néhány kérdéséről II. In: *Hungarológiai közlemények a Magyar tanszék folyóirata*, 2003, roč. 35, č. 4, s. 11. [online]. Dostupné na internete: <<https://docplayer.hu/69699051-Fo-ybi-i2-aia-nyelvetzet-irodalom.html>> [10. 5. 2021].

rických mapách Kréty – *Cittie of Candy*,³⁵ *Cittie of Candy*, *Citta di Candia*,³⁶ *Cittá di Candia*.³⁷ Mapové diela zo 17. storočia poskytujú cenný onomastický materiál, napríklad v mape Matthäusa Meriana *Insula Candia olim Creta*³⁸ nachádzame hneď niekoľko pomenovaní ostrova – *Candia* or *Creda* (*Candia olim Creta*). *Candia* tvorí pritom východnú polovicu Kréty a zahŕňa *Territorium Candiae*, v rámci ktorého sú rozpoznateľné lokality *Candia* (opevnená časť), južne od nej *Nova Candia*.³⁹ Časť *Nova Candia* nie je zakreslená v mape J. B. Homanna⁴⁰ z roku 1720, no ostrov je pomenovaný ako *Isola et regno di Candia* (so samostatným *Territorio di Candia* s pevnosťou *Candia*) či *Creta hodie Candia*. Mapa Kréty z roku 1680⁴¹ zachytáva názvy ako *Candia*, *Insula Candia alias Creta*, ale i hydronymum *Mare di Candia*. Súbor talianskych podôb možno doplniť tureckou podobou *Kandiye*,⁴² ktorá sa z hľadiska hláskoslovnej štruktúry názvu javí ako najviac podobná toponymám *Kandije*. Práve turecká podoba názvu je podnetná pre ďalšie uvažovanie o jeho etymológii. V súlade s tým uvažuje aj I. Víg,⁴³ ktorý predpokladá, že Benáťčania spojili arabský názov s etymónom *Candia*.

Etymologické východiská toponým Kandie/Kandije

V poslednom období sa *Kandiám* venovala v časopise *Kultúra slova* I. Valentová v príspevku *O názve Kandia a adjektíve kandijský*.⁴⁴ Pri výklade terénneho názvu *Kandije* v obci Voderady uvádza aj ľudovú etymológiu z maďarského apelatíva *kender* (slovensky konopa). Napriek tomu, že sa v lokalite mohla v minulosti konopa pestovať, túto motiváciu nepredpokladáme, a to vzhľadom na rovnaké urbanonymum v susednej obci Slovenská Nová Ves, ktoré konopnice neoznačuje. Podklad terénu bol ilovitý, dlhodobo slúžil na získavanie hliny, teda ako hliníky, neskôr ako

³⁵ Dostupné na internete: <https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=3537327&page=2&partId=1&searchText=map> [9. 12. 2020].

³⁶ Mapa opevnenia Heraklionu z r. 1651. [online]. Dostupné na internete: <https://en.wikipedia.org/wiki/Fortifications_of_Heraklion#/media/File:Candia_III.jpg> [9. 12. 2020].

³⁷ Benátska mapa Kandie z rokov 1645 - 1669. [online]. Dostupné na internete: <[https://en.wikipedia.org/wiki/Cretan_War_\(1645%E2%80%931669\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Cretan_War_(1645%E2%80%931669))> [9. 12. 2020].

³⁸ MERIAN, Matthäus. *Insula Candia olim Creta*. Frankfurt, 1672. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.vintage-maps.com/en/antique-maps/europe/greece/merian-greece-crete-candia-heraklion-1672::106>> [8. 12. 2020]. <https://doi.org/10.1163/9789004491410>

³⁹ Pevnosť, neskôr mesto, *Nova Candia* založili v roku 1649 Turci ako rezidenciu tureckého pašu pri obliehaní Kréty, porovnaj: *A Description of Candia, in its Ancient and Modern State*. [online]. London : Printed by J. C. for William Crook, at The Green Dragon, 1669 - 1670, s. 12. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=q-VmAAAaAAJ&pg=PA3&lpg=PA3&dq=the+etymology+of+candia&source=bl&ots=C0EWN5QULsy&sig=ACfU3U17Y-f-qsou7YKzv2_ePzUI2JyiBw&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwia7dT_w93nAhXTnFwKHXpuCrwQ6AEwCxoECAoQAQ#v=onepage&q=New%20Candia&f=false> [9. 12. 2020].

⁴⁰ HOMANN, Johann Baptist. *Altkolorierte Landkarte von Kreta, Kykladen, Ägäis*. [online]. Nürnberg, 1720. Dostupné na internete: <<https://www.vintage-maps.com/de/antike-landkarten/europa/griechenland/homann-griechenland-aegeais-kykladen-kreta-1720::11712>>. [4. 1. 2021].

⁴¹ Map of Creta (1680). [online]. Autor neznámy. Dostupné na internete: <[https://es.m.wikipedia.org/wiki/Archivo:> \[12. 12. 2020\]; MapaCreta.jpg](https://es.m.wikipedia.org/wiki/Archivo:> [12. 12. 2020]; MapaCreta.jpg). Dostupné na internete: <<http://www.swaen.com/item.php?id=5924>> [12. 12. 2020].

⁴² Heraklion. [online]. Dostupné na internete: <<https://hu.unionpedia.org/Ir%C3%A1klio>> [15. 5. 2021].

⁴³ Informácia pochádza z ústnej komunikácie a autor súhlasil s jej použitím.

⁴⁴ VALENTOVÁ, O názve Kandia a adjektíve kandijský, s. 85 - 92.

smetisko. Ludovú etymológiu v tomto prípade považujeme za neprijateľnú a vykonštruovanú na základe zvukovej podobnosti.

Dospieť k jednoznačnej motivácii názvu a jeho etymológii nie je jednoduché, načrtneme preto niekoľko predpokladov. Ponúkajú sa viaceré alternatívy, ktoré však treba konfrontovať s ohľadom na spôsob importu názvov. V prvom rade treba uvážovať nad tým, že nie všetky názvy, ktoré rovnako znejú, museli na našom území vzniknúť alebo sa objaviť rovnakým spôsobom. Tak napríklad pri názve *Kandie* v obci Šenkvice nepochybujeme o tom, že názov prinieslo priamo chorvátske etnikum, v obciach Dolné Saliby či Voderady a Slovenská Nová Ves nie je proces nominácie taký jednoznačný. V obci Dolné Saliby napríklad nejstuuje nijaká zmienka o pohybe chorvátskeho etnika. Uvažujeme teda v rovine – názov bol prinesený cudzím etnikom verzus názov vznikol na domácom území prenesením z iného, už jestvujúceho názvu. Prvým predpokladom je import prostredníctvom inojazyčného etnika. Do úvahy prichádza maďarské, talianske, grécke a chorvátske etnikum. Taliansky či grécky import názvu *Kandia* je doložený v maďarskej toponymii. I. Hoffmann⁴⁵ uvádza, že názov *Kandia* sa „do maďarčiny dostal cez Talianov, keďže Kréta bola v stredoveku majetkom Benátska a vtedajšie Maďarsko malo veľmi živé vzťahy s benátskymi obchodníkmi. To, že takéto názvy sa dostali do maďarčiny, dokazuje aj viac prevzatých názvov: osadný názov Benátky (Velenca), podľa ktorého je pomenované „Benátske jazero“ (Velenca tó), osadný názov Váradvelence (Hradné Benátky) v blízkosti Nagyváradu atď.“ (preklad: M. B.). Dokladom je aj *Kandijská ulica* v Debrecíne, „kde počas veľkých trhov bývali grécki, kandijští obchodníci“, či časť chotára v obciach Belső- a Külsősárd (Zalianska župa), „podľa ktorého dostal názov *Kandijský potok (Kandijai-patak)*“ (ibid.), ktorého ortograficky korektná podoba by mala byť *Kandiai-patak* (ibid.). V súvislosti s maďarskými podobami treba spomenúť aj druhú skupinu terénnych názvov, o ktorých sa zmienil aj G. Mikesy,⁴⁶ a sú charakteristické rovnakou formou, no odlišnou motiváciou a jazykovým pôvodom. Pre úplnosť bádania je však nutné zmieniť sa aj o tejto skupine. Spomínanými názvami sú oronymá *Nagy-Kandi* (vrch blízko Regöly), *Kanda* (výskyt aj ako osobné meno), *Kanda-hegy*, *Kanda-domb* (kopec pri Istvándi), *Kandikó* (vysoký vrch pri Göcsej; Kiss⁴⁷). Všetky názvy sú motivované maďarským slovesom *kandikál* (synonymum „vidieť, hľadieť“), ktoré možno etymologicky vzťahovať na „*vyvýšené miesta, z ktorých je dobrý výhľad do diaľky*“.⁴⁸ L. Kiss⁴⁹ toponymum *Kandikó* chápe ako motivované maďarským priezviskom *Kandikó*⁵⁰ s pôvodom v ženskom adjektíve *kandi* vo význame škuľavý.⁵¹ Urbanonymum *Kandikó* vo Visku treba analyzovať rovnako. Maďarský etymologický slovník⁵² pri apelatívne *kandal* uvádza, že nemá maďarský pôvod, a bližšie informácie neudáva.

⁴⁵ Zo súkromnej komunikácie s I. Hoffmannom.

⁴⁶ Gábor Mikesy pracuje v Lechner Tudásközpont.

⁴⁷ KISS, Földrajzi nevek etimológiai szótára, s. 679.

⁴⁸ Preložené z pôvodného: „*high places from which you can see far very well*“.

⁴⁹ KISS, Földrajzi nevek etimológiai szótára, s. 679.

⁵⁰ BENKŐ, Lóránd (ed.). *A Magyar Nyelv Történeti-Etimológiai szótára. H-Ó*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1970, s. 344.

⁵¹ K pochopeniu významu *kandi* napomohol G. Mikesy formou mailovej konzultácie.

⁵² BENKŐ, A Magyar Nyelv Történeti-Etimológiai szótára. H-Ó, s. 344.

Exonymum *Kandije/Kandie* sa na územie dnešného Slovenska dostalo pravdepodobne prostredníctvom chorvátskej kolonizácie. Jednoznačne to vieme skonštatovať pri toponymie *Kandie* v Šenkviaciach, ktoré založili chorvátski kolonisti. Vychádzame aj z doloženého osadného názvu Sisak (zachovaného už iba v ústnej podobe vodného názvu Sisek; Šenkvice), ktorý označoval osadu založenú v 16. storočí chorvátskym obyvateľstvom.⁵³ Chorvátski prisťahovalci vo vtedy vyľudnenej obci v roku 1594 založili osadu Sisek (alebo Malý Sisek),⁵⁴ pričom ojkonymum použili ako spomienkový názov na lokalitu, z ktorej pochádzali. Rovnaký nominálny mechanizmus mohol prebehnúť aj pri dnešnom terénnom názve *Kandie*, lokalita mohla teda chorvátskym kolonistom pripomínať pôvodné bydlisko, to však len v prípade, že pôvodný názov označoval osadu a nemal apelatívny základ. Na základe tejto paralely možno usudzovať, že v dotknutých obciach mohli byť dosídlení aj obyvatelia z osady *Kandija* (severovýchodne od Bugojno, dnes Bosna a Hercegovina). P. Skok⁵⁵ o osadnom názve *Kandija* napísal: „*Ovaj je naziv prenesen ovamo iz doba kandijskoga (kretskog) rata. Toponim Kandija poneavjla se na Krku kod Punta.*“ Možnosť, že práve z oblasti *Kandija* kolonisti pochádzali, podporuje i fakt, že masívne osídľovanie pochádzalo z blízkych miest – Banja Luka, Jajce, Kostajnica, Gradec.⁵⁶ Terénny názov by mohol byť svedkom o pôvodnom bydlisku chorvátskych prisťahovalcov, ktorí neskôr splynuli s domácim obyvateľstvom. Ak vezmeme do úvahy fakt, že názvy priniesli chorvátski kolonisti, vzniká otázka pôvodu exonyma – jeho etymológie. Šenkvičský kronikár H. Lančarič⁵⁷ pri výklade názvu vychádzal z chorvátskeho nárečového slova v Istrii *Kontija* <*kantija*, slovensky *usadlosť*. Význam „usadlosť“ pri apelatíve *kontija* sme v slovníkoch nenašli, iba v Istrijsko-chorvátsko-taliansko-anglickom slovníku⁵⁸ sa nachádzajú tieto dva významy: 1. Croatian grofovija; Italian contea; slov. grófstvo, panstvo; 2. Croatian veleposjed, latifundija, grofovija; Italian contea. Proprium *Kontija* je dochované v názve chorvátskeho chráneného územia blízko Lime. Názov *Kontija* motivovali vlastnícke vzťahy pôvodnej talianskej rodiny Colleti (Conte Colleti) z 18. storočia. Taliánske apelatívum *conte* sa v istrijskom dialekte transkribovalo ako „*konte*“, *Kontija*.⁵⁹ Ná-

⁵³ Chorváti boli z Balkánu presídľovaní na územie dnešného Slovenska počas otomanských vojen vzhľadom na jazykovú podobnosť. Dalmácia v tom čase patrila k Mletačke Republike, ktorá bola medzi rokmi 1645 – 1669 atakovaná Otomanskou ríšou.

⁵⁴ Porovnaj FEKETE, Stanislav et al. *V svetle siedmich tisícročí*. Bratislava : KASICO, 2001, s. 13, 22.

⁵⁵ SKOK, Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika II, s. 87.

⁵⁶ Neúplný pdf. súbor. [online]. Dostupné na internete: <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2012/ETBB18/um/32940095/09_CHORVATI.pdf> [9. 5. 2021].

⁵⁷ LANČARIČ, Henrich. *Chotárne názvy obce Šenkvice*. Rkp., 1967, s. 15. Uložený v Múzeu kultúry Chorvátov na Slovensku.

⁵⁸ ŠARIĆ, Milan et al. *Istrian-Croatian-Italian-English Dictionary Istarsko-Hrvatski-Talijanski-Engleski Rječnik Istriano-Croato-Italiano-Inglese Dizionario Istrijanski-Hrvacki-Talijanski-Ingleski Besidarnik*. [online]. 2002, s. 129. Dostupné na internete: <<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi15rXK0cXpAhV18OAKHSBQDZIQFjAAegQI-BBAB&url=http%3A%2F%2Fwww.brumgnach.us%2Fuploads%2FCICIE%2520Rev3%2520final.pdf&usq=AOvVaw2VqIDrRGq8nk9VNRpWjhDH>> [15. 5. 2021].

⁵⁹ Zmienka o Kontiji. [online]. Dostupné na internete: <<https://izletipoistri.com/2015/04/01/suma-kontija/>> [2. 2. 2021].

zov *Kontija* označuje viacero chorvátskych budov, prevažne reštauračných a ubytovacích zariadení.

Na analýzu H. Lančariča nadväzuje M. Ondrejica,⁶⁰ ktorý pripúšťa spojitost s chorvátskym apelatívom *kanta* vo význame *konva*, a to vzhľadom na zamokrený charakter terénu konkrétnej lokality *Kandije* v obci Šenkvice. Chorvátska forma *kánta*⁶¹ má dva významy: 1. veľa limena ili plastična posuda (kanta za vodu; kanta za smecce); 2. žarg. stražnjica, ob. ženska, večih dimenzija (stara kanta, žarg. potrošena, stara žena). Etymológia slova v citovanom zdroji pochádza z nemeckého *die Kanne*, ktoré prekladový nemecko-slovenský slovník⁶² definuje ako kanvu, kanvicu. I. Valentová⁶³ v súvislosti s týmto významom upozorňuje aj na spojitost s východoslovenským dialektizmom *kanda*, *kanta* vo význame nádoba na masť, mlieko, vodu. Apelatívum *kantija/kandija* (s častou alternáciou *nt < nd* bežnou v istrijskom prostredí) vo význame „nádoba“ sa vyskytuje aj v ruskom priestore. Ruské *Кандия* (refektárna miska, miska so svätenou vodou)⁶⁴ možno asociovať s chorvátskym *kanta* (staršie *kantija*), preloženým do gréckeho *κῆδος* (*kados* = nádoba na víno alebo vodu). *Kanta* má jednoznačne slovanský pôvod *kady.⁶⁵ Ak by sme vzali do úvahy motiváciu apelatívom *kanva*, *konva* v metaforickom význame zamokrenej terénnej zníženiny, nebolo by možné vzťahovať ju na všetky nami identifikované názvy, napríklad lokalita *Kandia* pri Brne nevykazuje ani jednu z vlastností. Rovnako by nebolo potrebné uvažovať o názve ako exonyme, pretože by malo slovanský, domáci pôvod. Keďže sa však apelatívum nezachovalo v terénnych názvoch iných častí Slovenska, je vhodnejšie uvažovať nad cudzím vplyvom. *Kandije* sa, ako sme načrtli vyššie, nachádzajú vo vyššej miere v južnoslovenských krajinách, preto je namieste hľadať pôvod tam. Otázne je však, či tu jestvuje/jestvovala domáca adekvátne apelatívna podoba. Toponymický materiál je na názov *Kandija* v Dalmácii bohatý, no etymologický rozbor zostáva pri propriálnej motivácii, ako to uvádza napríklad F. Bezljaj⁶⁶ v etymologickom slovníku *Etimološki slovar slovenskego jezika* (K – O). K toponymu *Kandija* sa vyjadruje stručne: „Názov vznikol po kandijskej vojne v roku 1645.“ Názov bližšie nevysvetľuje, iba poukazuje na spojitost s apela-

⁶⁰ ONDREJICA, M. Potulky históriou Šenkvic. In *Šenkvičan*, 2013, č. 3, s. 27.

⁶¹ Dostupné na internete: <[https://it.wikipedia.org/wiki/Candia_\(disambigua\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Candia_(disambigua))> [9. 2. 2021].

⁶² *Lingea veľký slovník nemecko-slovenský a slovensko-nemecký*. Bratislava : Lingea s. r.o., 2011, s. 387.

⁶³ VALENTOVÁ, I. O názve Kandia a adjektíve kandijský, s. 85.

⁶⁴ Apelatívum *Кандия* v Pravoslávnej encyklopédii ([online]. Dostupné na internete: <<http://www.pravenc.ru/text/1470209.html>> [15. 2. 2021]) označuje refektárnu misku, oltárny zvonček alebo misky so svätenou vodou určenou na posviacanie. Pomenovanie *Кандия* môže byť odvodené od gréckeho apelatíva *κωντιον* (*kovntion* (nádoba, konva) alebo z latinského *candela* (sviečka) (porov. odkaz vyššie). M. Fasmer (Fasmer, Max: *Этимологический словарь Фасмера*. (1886 – 1962). Revidovaná online verzia z roku 2004, s. 179 – 180. Dostupné na internete: <<http://vasmer.narod.ru/>> [5. 2. 2021]) vysvetľuje apelatívum *кандия* ako *Candean* (= medený pohár používaný v kláštoroch) či ukrajinské *кандигірка*, *кондигірка* (drevená nádoba na svätenú vodu). Pravoslávna encyklopédia (porov. vyššie) uvádza aj iné zmienky: *candea*, *kondeya*, *kandiyi*, *kandeyka*, *kandiyka*, *yasak*, *zvonček*, *refektárna miska*. M. Fasmer (ibid.) odvodzuje etymológiu zo starogréckeho *κοντον* (s alternáciou *nt < nd*) vo význame refektárny zvonček (*campanula*);

⁶⁵ KRÁLIK, Lubor. *Stručný etymologický slovník slovenčiny*. Bratislava : VEDA, 2015, s. 247.

⁶⁶ BEZLAJ, France. *Etimološki slovar slovenskega jezika. Druga knjiga. K – O*. Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik, 1982, s. 15.

tívom *kandis* „vrstva sladkorja“, čiže druh cukru. Apelatívum *kandis* pritom súvisí s pomenovaním ostrova Kréta/*Kandie*, z ktorého pochádzal cukor vyrábaný z cukrovej trstiny a taktiež známy spôsob konzervácie cukrom – kandizovanie.

Obdobie kandijských vojen súviselo s nomináciou nových objektov nielen v blízkom okolí, ale aj vo vzdialenom. V tom prípade však názvy nepriniesli cudzí kolonisti, ale prenikli do domáceho prostredia cez natívnych obyvateľov ako vedomost' o vojne. Ako jeden z týchto príkladov možno spomenúť terénny názov *Kandije* v Českej republike, ktoré sú podľa ľudovej etymológie reakciou na kandijskú vojnu. Tento názor vyvracia L. Olivová-Nezbedová,⁶⁷ no bližšie stanovisko k nemu neza-ujíma. V prípade tohto českého toponyma by mohlo ísť o metaforický názov, ako na to upozornil aj I. Hoffman⁶⁸: „Takéto názvy častí chotárov podľa vzdialených obcí alebo území majú metaforické využitie: označujú vzdialené alebo bezcenné časti chotára. Podobné sú na viacerých miestach sa nachádzajúce názvy ako Si-bír (Szi-béria), Jericho (Jerikó), ale takéto metaforické názvy sa niekedy nachádzajú aj v intravilánoch (Amerika – bohatšia časť mesta; Chicago – časť mesta s horšou povestou.⁶⁹ Istú metaforickosť a podobnosť so spomínanými názvami možno regist-rovať aj v prípade názvov *Kandije*. Všetky zo skúmaných názvov nachádzajúcich sa na našom území (i na území Českej republiky) označovali okrajové časti obcí, často s neúrodnou pôdou (porov. lokality Hliníky). Z. Beňušková⁷⁰ sa pri popise nábo-ženskej situácie v obci Čataj zmieňuje, že *Kandia* bola „najchudobnejšia časť obce“, ktorú obývali břeši a pastieri. Rovnaké charakteristiky možno pripísať lokalitám v obci Voderady i Slovenská Nová Ves. V neskoršom období tieto časti ulice obývalo marginalizované rómske etnikum a nemajetní obyvatelia. V súvislosti s načrtnutým by sme mohli uvažovať azda aj o akejsi skříženej viacúrovňovej motivácii. Topo-nymum *Kandije* v Šenkviaciach možno považovať za pôvodne prinesené Chorvát-mi, keďže sa v okolí nachádza viacero chorvátskych názvov. V obciach Voderady a Slovenská Nová Ves nebolo priamo doložené chorvátske osídlenie, no čiastočne by mohli naň upozorňovať priezviská typu Lančarič, Kovačič a iné. Antroponymá však nie sú pevne fixované v teréne, preto by bolo nutné bližšie preskúmať rodové korene nositeľov priezvisk a zistiť čas ich príchodu na dané územie. Predpokláda-me preto, že názvy *Kandije* v obciach v okolí Šenkvic mohli byť prevzaté ako meta-forické pomenovania, a to aj podľa „pôvodnejších“ šenkvicových *Kandijí*. Názvy by mohli sémanticky súvisieť aj s vyššie spomínaným frazeologizmom „být v Kandii = kaši, nesnázi“.

V poslednej časti štúdie sme uvažovali o propriálnej motivácii názvu, nad názvom ostrova *Kandia*. Výklad nie je jednoznačný a otváraajú sa viaceré možnosti. V publikácii *A Description of Candia*⁷¹ je terénny názov *Candia* alebo *Candore* vysvetlený ako názov motivovaný osadným názvom (*Candia the Metropolis*) s moti-vantom „whiteness of the Rocks“ (belosť skál), ktoré lemujú ostrov z jeho západnej

⁶⁷ OLIVOVÁ – NEZBEDOVÁ, Pomístní jména a jména místních částí v Čechách, s. 389.

⁶⁸ Informácie pochádzajú z osobnej komunikácie s prof. Hoffmanom.

⁶⁹ Porovnaj poznámku č. 68.

⁷⁰ BEŇUŠKOVÁ, Zuzana. Religiozita a medzikonfesionálne vzťahy v lokálnom spoločenstve. In *Etnolog-ické štúdie 11*. Bratislava : Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied, 2004, s. 39.

⁷¹ *A Description of Candia*, s. 3.

strany a tiež tvoria podložie ostrova. Správnosť výkladu by podporovalo aj krétske oronymum *Λευκά Όρη* (*Biele hory*). Rovnakú motiváciu majú aj antroponymá *Candia*, *Candida*.⁷² Uvažovať by sme však mohli aj v súlade s maďarskými bádateľmi o tureckom, prípadne arabskom pôvode názvu. A. Berecz⁷³ pripisuje názov *Kandia/Kandida* Benátčanom, pričom pôvod slova odvodzuje od arabskej podoby *Khandakon* < (arabsky *khandak*; maďarsky *árok*; slovensky *jarok*), ktorú Benátčania prevzali a modifikovali. Tému podporujú aj viaceré zdroje, ktoré benátske pomenovanie gréckeho Heraklionu *Candia* vykladajú zo starého gréckeho *Χάνδαξ* (*Khándax*) alebo *Χάνδακας* (*Khándakas*) s pôvodom v arabskom (*rabḍ al-ḵandaq*).⁷⁴ Arabský pôvod ojkonyma je vzhľadom na historický fakt, že arabskí dobyvatelia z Andalúzie tu v roku 820 založili tzv. „*Krétske emiráty*“, veľmi pravdepodobný. Na novom území postavili hrad, ktorý pomenovali *rabḍ al-ḵandaq* (arabsky *kandaq* = slovensky priekopa), v anglickom preklade *Castle of the Moat* (anglicky *moat* = slovensky priekopa, hradná priekopa).⁷⁵ Hradná priekopa je na súčasných mapách dodnes zreteľná. M. Shatzmille⁷⁶ v slovníku *Labour in the Medieval Islamic World* dokladá apelatívum *hāfir al-khandak* vo význame „trench digger“ (slovensky ryhovač) objavujúce sa v severnej Afrike už v 14. storočí. Arabské apelatívum *khandaq* (قدنخ) vo význame priekopy, výkopu je formou perzského slova *Kandak* („ten, ktorý bol vykopaný“),⁷⁷ súviselo by teda priamo s hradnou priekopou, ktorú Turci vykopalí okolo nového hradu, mesta v pôvodnom meste Heraklion. Toponym s etymónom *khandaq* nachádzame vo veľkom množstve, napríklad ojkonymá *Khandaq* (iránska obec vo východnom Azerbajdžane), *Khandak Al-Ghamik / Khandaq al-Ghamiq* (Bejrút, Libanon), *Beit al Khandak* (Sýria), *Khandak* (Pakistan), *Khandak Zrarah* (Tanger-Tétouan, Maroko), *Khandak* (Turkmenistan), *Khandak* (India), toponymá *Al-Khandaq al-Gharbi* (slovensky Západná priekopa); (arabsky *يبرغل قدنخ*, *al-khandaq al-gharbi*), *Al-Khandaq al-Sharqiyah* (slovensky Východná priekopa).⁷⁸ Podľa zdrojov aténskej webovej stránky⁷⁹ bol pôvodný názov helenizovaný ako starogrécke *Χάνδαξ* (*Khándax* = slovensky priekopa) alebo *Χάνδακας* (*Khándakas*), latinizované v podobe *Candia* a takto následne prevzaté do ostatných európskych jazykov: do taliančiny pod vplyvom benátskeho nárečia ako *Candia*, francúzštiny

⁷² Porovnaj vyššie.

⁷³ BEREZCZ, Antal. Kréta. In *Földrajzi közlemények*. [online]. Budapest : Magyar földrajzi társaság, 1897, s. 65 - 71. Dostupné na internete: <<https://archive.org/details/flldrajzikzlemny00trgoog/page/n83/mode/2up/search/kandija>>; <<https://docplayer.hu/69699051-Fo-ybi-i2-aia-nyelveszet-irodalom.html>> [9. 12. 2020].

⁷⁴ Informácie dostupné na internete: <<https://en.wiktionary.org/wiki/Candia>> [8. 12. 2020].

⁷⁵ Dostupné na internete: <<http://www.athensgreece.gr/Crete.php>> [8. 12. 2020].

⁷⁶ SHATZMILLER, Maya. *Labour in the Medieval Islamic World*. [online]. New York : E. J. Brill, 1994. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=Bzo0Skd1kcYC&pg=PA413&lpg=PA413&dq=Beit+al+Khandak&source=bl&ots=8OMwhOYzGD&sig=ACfU3U3fKs-xCu8mD2r_ik-26ge6SpX52hQ&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwjojabl9NrnAhUVHMAKHRq1D9QQ6AEwAXoE-CAsQAQ#v=onepage&q=%20Khandak&f=false> [11. 12. 2020].
<<https://doi.org/10.1163/9789004491410>>

⁷⁷ Dostupné na internete: <https://cs.qwe.wiki/wiki/Battle_of_the_Trench> [10. 12. 2020].

⁷⁸ Porovnaj aj <<https://www.thefreedictionary.com/Khandak>> [8. 12. 2020].

⁷⁹ Dostupné na internete: <<http://www.athensgreece.gr/Crete.php>> [8. 12. 2020].

ako *Candie*, angličtiny ako *Candy*. Turecká podoba (otomanská) bola *Kandiye*.⁸⁰ Toponymum *Kandije* tak môže mať pôvod v talianskom adjektíve biely alebo arabskom apelatívne priekopa. Arabské apelatívum priekopa by mohlo významovo súvisieť aj s apelatívami *kanda*, *kanva*, teda nádoba v tvare preliačiny.

Záver

V štúdiu sme načrtli niekoľko základných otázok, ktoré otvára etymón *Kandie*. Jednoznačné závery neprinášame, no dovoľíme si konštatovať, že názov je exonymom. Ak by sme vychádzali z domáceho pôvodu slova (slovanský základ *kadъ), terénne názvy by sa mali nachádzať na celom území, nie iba v západnej časti Slovenska, kde boli dosídlení chorvátski kolonisti. Preto konštatujeme, že názov *Kandije* (v Šenkviaciach) k nám prenikol za čias chorvátskeho dosídľovania v čase od 16. storočia (v čase kandijskej vojny a tiež v čase, keď bolo toto toponymum v južnoslovanských krajinách populárne). Napriek tomu, že pomenované lokality vykazovali niekoľko spoločných znakov: lokalizácia v terénnej zníženine (výnimku tvorí terénny názov *Kandie* pri Brne), zamokrené územie, blízkosť hliníkov, respektíve mrchovísk, nemožno uzavrieť, že by tieto znaky boli motivačnými faktormi. Nevzťahujú sa totiž na všetky z názvov. Prikláňame sa k názoru, že nami skúmané názvy majú, a to aj napriek rovnakej jazykovej forme, odlišnú motiváciu vzniku a vznikli v odlišnej nominačnej situácii. Nepredpokladáme, že na našom území sa nachádzajúce názvy priniesli talianski či grécki obchodníci (tak ako v Maďarsku; porovnaj I. Hoffmann), pripúšťame chorvátsku kolonizáciu a tiež nomináciu domácim obyvateľstvom transonymizáciou – prenesením názvu na iný objekt, prípadne onymizáciou metaforickým pomenovaním = označenie miesta bez významu, na okraji osád, obývané chudobným obyvateľstvom (v obci Voderady sa pri *Kandijskej ulici*, pôvodne živý názov *Kandije*, nachádza priestor nazývaný *Kišbír*).

Pramene

BOGNÁR, András. A tanyanevekről. In *Névtani értesítő* 8. Budapest; 1983, s. 29 – 31.
LANČARIČ, Henrich. *Chotárne názvy obce Šenkvice*. Rkp., 1967. Uložený v Múzeu kultúry Chorvátov na Slovensku.

Literatúra

BENKŐ, Loránd (ed.). *A Magyar Nyelv Történeti-Etimológiai szótára. H-Ó*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1970.
BEŇUŠKOVÁ, Zuzana. Religiozita a medzikonfesionálne vzťahy v lokálnom spoločenstve. In *Etnologické štúdie* 11. Bratislava : Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied, 2004.

---

⁸⁰ Porovnaj odkaz vyššie.

- BEZLAJ, France. *Etimološki slovar slovenskega jezika. Druga knjiga. K – O*. Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik, 1982.
- CORTELAZZO, Manlio – ZOLLI, Paolo. *Dizionario etimologico della lingua italiana*. Seconda edizione in volume unico. Bologna : Zanichelli, 1999.
- FEKETE, Stanislav et al. *V svetle siedmich tisícročí*. Bratislava : KASICO, 2001.
- GASCA QUEIRAZZA, Guiliano. *Dizionario dei nomi geografici italiani*. Milano : Editori associati; Torino : UTET, 1992.
- JOJIĆ, Ljiljana – MATASOVIĆ Ranko. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb : Novi Liber, 2002.
- KISS, Lajos. *Földrajzi nevek etimológiai szótára. I. kötet. A – K*. Budapest : Akadémiai kiadó, 1988.
- KRÁLIK, Lubor. *Stručný etymologický slovník slovenčiny*. Bratislava : VEDA, 2015.
- Lingea veľký slovník nemecko-slovenský a slovensko-nemecký*. Bratislava : Lingea s.r.o., 2011.
- OLIVOVÁ – NEZBEDOVÁ, Libuše. Pomístní jména a jména místních částí v Čechách vzniklá z českých exonym spatých s válenčnými událostmi. In DAVID, Jaroslav – ČORNEJOVÁ, Michaela – HARVALÍK, Milan (eds.). *Mnohotvárnost a specičnost onomastiky. IV. česká onomastická konference (konaná 15. – 17. září 2009, Ostrava)*. Zborník príspevkov. Ostrava : Ostravská univerzita, 2010, s. 389 – 396.
- SKOK, Petar. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika II*. Zagreb : JAZU, 1971 – 1976.
- VALENTOVÁ, Iveta. O názve Kandia a adjektíve kandijský. In *Kultúra slova*, 2020, roč. 54, č. 2, s. 85 – 92.
- VÉGH, József et al. *Zala megye földrajzi nevei*. Zalaegerszeg : Zala Megye Tanácsának Végrehajtó Bizottsága, 1964.

Internetové zdroje

- Kartografický materiál. [online]. Dostupné na internete: <<https://sk.mapy.cz/19stole-ti?x=16.7044768&y=49.1894776&z=15&source=area&id=23864>> [11. 12. 2020].
- Kartografický materiál. [online]. Dostupné na internete: <<https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>> [11. 12. 2020].
- Mapy. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.google.com/maps/place/Bel-s%C5%91s%C3%A1rd,+8978+Ma%C4%8Farsko/@46.6231748,16.4581417,15.5z/data=!4m5!-3m4!1s0x476f34809dc89f71:0xf7b6c37ac4731f87!8m2!3d46.6424785!4d16.4722491>> [10. 12. 2020].
- <https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=3537327&page=2&partId=1&searchText=map> [9.12.2020].
- Mapa opevnenia Heraklionu z r. 1651. [online]. Dostupné na internete: <https://en.wikipedia.org/wiki/Fortifications_of_Heraklion#/media/File:Candia_III.jpg> [9. 12. 2020].
- Benátska mapa Kandie z rokov 1645 – 1669. [online]. Dostupné na internete: <[https://en.wikipedia.org/wiki/Cretan_War_\(1645%E2%80%931669\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Cretan_War_(1645%E2%80%931669))> [9. 12. 2020].
- Heraklion. [online]. Dostupné na internete: <<https://hu.unionpedia.org/1r%C3%A1klio>> [15. 5. 2021].
- <<https://en.wiktionary.org/wiki/Candia>> [8. 12. 2020].
- <<http://www.athensgreece.gr/Crete.php>> [8. 12. 2020].
- <https://cs.qwe.wiki/wiki/Battle_of_the_Trench> [10. 12. 2020].
- <<https://www.thefreedictionary.com/Khandak>> [8. 12. 2020].
- Neúplný pdf. súbor. [online]. Dostupné na internete: <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2012/ETBB18/um/32940095/09_CHORVATI.pdf> [9. 5. 2021].

- Apelatívum Кандия v Pravoslávnej encyklopédii [online]. Dostupné na internete: <<http://www.pravenc.ru/text/1470209.html>> [15. 5. 2021].
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%B1_%CE%91%CF%81%CE%B3%CE%BF%CE%BB%CE%AF%CE%B4%CE%B1%CF%82> [8. 12. 2020].
- <<https://www.houseofnames.com/>> [8. 12. 2020].
- K informácii o najvyššom výskyte mena. [online]. Dostupné na internete: <[https://it.wikipedia.org/wiki/Candia_\(disambigua\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Candia_(disambigua))> [9. 2. 2021].
- Zmienka o Kontiji. [online]. Dostupné na internete: <<https://izletipoistri.com/2015/04/01/suma-kontija/>> [2. 2. 2021].
- A Description of Candia, in its Ancient and Modern State.* [online]. London : Printed by J. C. for William Crook, at The Green Dragon, 1669 - 1670. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=q-VmAAAaAAJ&pg=PA3&lpg=PA3&dq=the+etymology+of+candia&source=bl&ots=C0EWn5QLsy&sig=ACfU3U17Y-f-qsou7YKzv2_ePzUI2Jyi-Bw&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwia7dT_w93nAhXTnFwKHXPuCrwQ6AEwCXoECAoQAQ#v=onepage&q=New%20Candia&f=false> [24. 5. 2021].
- BERECZ, Antal. Kréta. In BERECZ, Antal (ed.). *Földrajzi közlemények.* [online]. Budapest : Magyar földrajzi társaság, 1897. Dostupné na internete: <<https://archive.org/details/fldrajzi-kzlemny00trgoog/page/n83/mode/2up/search/kandija>; <https://docplayer.hu/69699051-Fo-ybi-i2-aia-nyelveszet-irodalom.html>> [24. 5. 2021].
- BLASKOVICS, József. *A magyarok története. Tárihi Ungürüsz Madzsar Tárihi.* [online]. Cleveland : Classic Printing Corporation, 1988. Dostupné na internete: <<https://www.academia.edu/9594731/A-MAGYAROK-T%C3%96RT%C3%89NETE-T%C3%A1rih-i-%C3%9Cng%C3%BCr%C3%BCsz>> [24. 5. 2021].
- CSORBA, Béla. Szerb (Horvát) és Magyar nyelvű történelmi művek tulajdonnév-használatának néhány kérdéséről II. In *Hungarológiai közlemények a Magyar tanszék folyóiratá*, 2003, roč. 35, č. 4, s. 7 - 16. [online]. Dostupné na internete: <<https://docplayer.hu/69699051-Fo-ybi-i2-aia-nyelveszet-irodalom.html>> [10. 5. 2021].
- CZEGLÉDI, Katalin. A kettős kereszt mint jelkép a nyelvünkben. In *Mikes International*, 2014, roč. 14, č. 3, s. 20 - 54. [online]. Dostupné na internete: <http://epa.niif.hu/00000/00007/00056/pdf/EPA00007_mikes_international_2014_03_020-054.pdf> [24. 5. 2021].
- FASMER, Max. *Этимологический словарь Фасмера.* (1886 - 1962). [online]. Revidovaná online verzia z roku 2004. Dostupné na internete: <<http://vasmer.narod.ru/>> [5. 2. 2021].
- GANNETT, Henry. *The Origin of Certain Place Names in the United States.* [online]. Washington : Government Printing Office, 1905. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=9VIAAAAMAAJ&pg=PA172&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false> [8. 12. 2020].
- HOMANN, Johann Baptist. *Altkolorierte Landkarte von Kreta, Kykladen, Ägäis.* [online]. Nürnberg, 1720. Dostupné na internete: <<https://www.vintage-maps.com/de/antike-landkarten/europa/griechenland/homann-griechenland-aegaeis-kykladen-kreta-1720::11712>> [4. 1. 2021].
- KOTT, František Štefan. *Česko-nemecký slovník Fr. Št. Kotta.* Zv. 6. [online]. Praha : Ústav pro jazyk český, Akademie věd ČR, 2011. Dostupný na internete: <<http://kott.ujc.cas.cz/index.php?vstup=&zpusob=seznam&Vyber=1000&Zobrazeni=V&popsis=&heslo=&hledat=&Strana=101>> [15. 5. 2021].
- Map of Creta* (1680). [online]. Autor neznámy. Dostupné na internete: <<https://es.m.wikipedia.org/wiki/Archivo:MapaCreta.jpg>; <http://www.swaen.com/item.php?id=5924>> [12. 12. 2020].

- MERIAN, Matthäus. *Insula Candia olim Creta*. [online]. Frankfurt, 1672. Dostupné na internete: <<https://www.vintage-maps.com/en/antique-maps/europe/greece/merian-greece-crete-candia-heraklion-1672::106>> [8. 12. 2020].
- ONDREJICA, M. Potulky históriou Šenkvič. In *Šenkvičan*, 2013, č. 3, s. 27 – 28. [online]. Dostupné aj na internete: <https://issuu.com/zuzanafrnovasomorovska/docs/senkvi-can_3_2013_web> [7. 11. 2020].
- SHATZMILLER, Maya. *Labour in the Medieval Islamic World*. [online]. New York : E. J. Brill, 1994. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=Bzo0Skd1kcYC&pg=PA413&lpg=PA413&dq=Beit+al+Khandak&source=bl&ots=8OMwhOYzGD&sig=ACfU3U3fKs-xCu8mD2r_ik26ge6SpX52hQ&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwjojabl9NrnAhUV-HMAKHRq1D9QQ6AEwAXoECAsQAQ#v=onepage&q=%20Khandak&f=false> [11. 12. 2020]. <https://doi.org/10.1163/9789004491410>
- SCHOLZ, Johann Martin Augustin. *Reise In Die Gegend Zwischen Alexandrien Und Paröonium, Die Lybische Wüste, Siwa, Egypten, Palästina Und Syrien, In Den Jahren 1820 Und 1821*. Leipzig und Sorau : Friedrich Fleischer, 1822. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=YrgTAAAAQAAJ&pg=PA152&lpg=PA152&dq=k%CE%AC%-CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%B1&source=bl&ots=1GWA2mP0mv&sig=ACfU3U3h-3F43dXb4em5sMcTSBnRh3g3_5Q&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwjT35XsyHuAhVRqxo-KHcBzDVUQ6AEwA3oECAQQAg#v=onepage&q=k%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%B1&f=false> [10. 5. 2021].
- ŠARIĆ, Milan et al. *Istrian-Croatian-Italian-English Dictionary Istarsko-Hrvatski-Talijanski-Engleski Rječnik Istriano-Croato-Italiano-Inglese Dizionario Istrijanski-Hrvacki-Talijanski-Ingleški Besidarnik*. 2002. Dostupné na internete: <<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi15rXK-0cXpAhV18OAKHSBQDZIQFjAAegQIBB&url=http%3A%2F%2Fwww.brumgnach.us%2Fuploads%2FICIE%2520Rev3%2520final.pdf&usg=AOvVaw2VqIDrRGq8nk9VNR-pWjhdH>> [15. 5. 2021]

SUMMARY

The Toponym 'Kandia': Historical Evidence

The research of proper names is based on interdisciplinary communication. The toponym 'Kandije/Kandia', with its vague components, highlights this interdisciplinary aspect. This proper name evokes several questions about its origin, motivation, etymology, its relational object and the process of his nomination – how the name 'Kandia' has been imported into Slovakia, Czech Republic and Hungary? At first, it is necessary to determine the domestic or foreign origin of the toponym. The toponym 'Kandia/Kandie' is distributed only in Western and South Western Slovakia, where the Croatian colonists settled in the 16th century. In the other part of the country the mention of 'Kandie' is not known.

There is only one standardized form (Kandijská ulica (street) in Voderady; since 2020) in this toponymic group. The remaining expressions are unstandardized. They are used in normal communication in several variants. When spoken by different dialect users, Kandijská street is informally called 'Kandije'; the form Kandijská Street is official, however not live and common. The majority of the proper names from the toponymic group ('Kandia', 'Kandie' etc.) documented in this research are the urbanonyms (Kandijská Street or Kandije in Voderady, Kandie in the neighboring village of Slovenská Nová Ves) or the field names,

toponyms (Kandie in Šenkvice, Čataj, Dolné Saliby). The name 'Kandija' in Dolné Saliby is actually naming a pond, a hydronym. However, it should be noted that the hydronym originated from the ancient name of field through the process of transonymisation. In the Czech Republic all names of 'Kandie' are toponyms, there is no hydronym. In Hungary, there is only one hydronym, Kandijai patak (Kandijai Stream), the others are settlement names. The name Kandijai patak is also transonymised, its origin is in the field name or oikonym 'Kandija/Kandia'. In the other countries the toponym designates settlements (Kandia in Slovenia, Kandija in Bosna and Hercegovina, Kandija in Croatia, Kántia or the ancient Greek form Kándia in Greece, Candia in Italy etc.). The most frequent occurrence of this urbanonym is in the South Slavic countries, especially in Dalmatia. This part of Croatia was under the domination of the Venetian Republic, so the Croatian language has been influenced by the Venetian dialect. The name Candia in Italy should also be vernacular, because there is no mention of it in the dictionaries; moreover the more recent form is Candida.

The occurrence of anthroponyms is also present in the research area. The surnames are frequent in Croatia (Kandija, Kandijaš), Greece (Kantis), Italy (Candia, de Candia) and the USA (Candia). The first names are documented in Greece (Candida) and the USA (Candia).

The word 'Kandia' with all its variants are close to the following examples: Kentishtown (Great Britain), Kandiyohi County (Minnesota in the USA) and the names of Hungarian origin with the etymon *kandi*. The oikonym Kentishtown is motivated by the inhabitants, i.e. people from Kent, the adjective being 'Kentish'. The county name Kandiyohi is of Sioux origin (motivated by the buffalo fish, 'kandi'; *Ictiobus*) and the oronyms 'Kanda', 'Kandikó' in Hungary are Hungarian. They have been motivated by the Hungarian verb 'kandikál' in the sense „to see, look“. These names create a special group different from the one in this research. However it is important to mention them due to their phonological similarity.

The mentioned examples of the proper name 'Kandia' document its foreign origin and therefore should be classified as exonyms.

Two approaches are known in the etymological research of the name 'Kandia'. The first is the folk etymology documented in two places (Voderady, Brno). The inhabitants of Voderady associate the urbanonym 'Kandije' (which I. Valentová (2020) mentioned too) with the Hungarian appellative 'kender' meaning a hemp. In this case, 'Kandije' would be used to designate a hemp field. However, there are some reservations about the mentioned motivation, because in the other places named 'Kandije' does not have these characteristics. The second folk etymology is related to the emigration of settlers to Kandia (Crete). This interpretation has not been confirmed and is therefore improbable.

There are some more scientific theories about the expression 'Kandia'. H. Lančarič (1967, s. 15) wrote, that the Šenkvice's toponym 'Kandie' originated from the Croatian (Istrian) dialect form 'Kontija', is motivated by an appellative 'kantija' meaning a settlement. In Croatia, there are many restaurants, residences and accommodation named Kantija.

M. Ondrejica (2013, s. 27) derives the toponym from the Croatian appellative 'kanta' which means a bucket. The appellative 'kanta' is derived from the German noun 'die Kanne'. The Russian dictionary proposes the appellative 'kandija' (refectory bowl) translated into Greek as a 'κάδος' (a bucket, a container for wine or water). The Russian form has the same etymon as the Slovak dialect noun 'kanta'. Both are of Slavic origin with the Slavic base '*kadъ' (Králík, 2015, s. 247). This meaning could be related to the wet terrain of the researched geographical area, but it is not a motivating factor in the origin of the name 'Kandie'. The word 'Kandie' in Šenkvice was imported by the Croatian colonists who founded the settlement Sisek there in 1594. The oikonym 'Sisek' was brought from Croatia – the original residence of the colonists - during the Candia War (War of Crete). In this time, the toponym 'Kandia' was very popular in the South Slavic countries due to this war. The toponym named the Isle of Crete, and is related to the appellative 'candid' meaning white, whiteness or to the Arabic

word 'khandak', which means moat, trench. These meanings are not directly related to the exonyms in our country. The toponym 'Kandia' has been taken into the language as a desemantized name of Crete.

It is possible that the urbanonym 'Kandie' in Voderady and Slovenská Nová Ves has been inspired by the toponym in Šenkvice. The Croatians lived in these villages, however there is no documented mention of their colonisation here in the time of the nominating process. These toponyms could also be based on metaphoric nominating, something not rare in the past. The locations in the marginal areas of the villages have been nominated after exotic destinations, for example in Hungary (Siberia, Jericho, America, Chicago etc.). All locations named 'Kandia' in Slovakia, in the time of their nominating, were situated on the edge of the settlements. These parts of the settlement were intended for the poor, therefore the metaphorical motivation seems to be the most probable explanation.

PaedDr. Mária Beláková, PhD., Trnavská univerzita v Trnave
Pedagogická fakulta, Katedra slovenského jazyka a literatúry
SK-918 43 Trnava, Priemyselná 4
e-mail: <maria.belakova@truni.sk>
ORCID: 0000-0002-3119-7278